

Aangepast toetsen en begeleiden voor EED voorjaar 2021

Februari 2021

Introductie

In deze centrale berichtgeving namens alle partners in Dyslexie Centraal bieden we informatie en adviezen over de planning en inrichting van toetsing en begeleiding in het onderwijs van leerlingen met lees- en spellingproblemen en vermoeden van ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) in het voorjaar van 2021. Dit bericht is bedoeld voor onderwijsprofessionals, poortwachters, zorgprofessionals en in het verlengde hiervan ook gericht op ouders als educatieve partners. De informatie en adviezen bieden steun bij het maken van passende keuzes voor onderwijs en ondersteuning voor deze leerlingen in deze periode van scholensluiting, onderwijs op afstand en (vooruitzichten op) opening van de scholen.

We schetsen hierbij de mogelijkheden voor het aangepast plannen en invullen van toetsafnamemomenten en de tijdige en adequate inzet van ondersteuning bij vermoeden van dyslexie. Een en ander is weergegeven in een bijbehorend schema met verschillende scenario's (zie bijlage) en is vergelijkbaar met [eerdere berichtgeving van Dyslexie Centraal](#) over aangepast toetsen en voor invulling van het najaar van 2020. Kijk voor meer informatie en toelichting ook op de [Corona-pagina's van Dyslexie Centraal](#).

We doen ook nu weer een oproep tot goede samenwerking tussen onderwijs en zorg, op maat ingericht voor de eigen regio of context, waarin bij knelpunten in de ondersteuning van leerlingen met (vermoeden van) dyslexie gezamenlijk gezocht wordt naar passende oplossingen. Hierbij is ook overleg en vervolgens afstemming met ouders van groot belang.

In deze tijd van Corona-maatregelen is het ook heel belangrijk om in het perspectief van datamonitoring (zie Tips) goed zicht te houden op het aantal leerlingen voor wie geldt dat er doorgeschoven of aangepaste trajecten zijn van toetsing, ondersteuning en doorverwijzing naar de zorg.

Meer algemene informatie omtrent de Corona-maatregelen en afspraken over praktische en organisatorische zaken rondom sluiting en opening van de scholen vindt u op de websites van de [PO-raad](#) en [Steunpunt Passend Onderwijs](#). Voor ouders is ook informatie te vinden op de website van [Ouders en onderwijs](#).

Toetsen en ondersteuning bij (vermoeden van) EED in voorjaar 2021

Over de reguliere procedure bij toetsen en begeleiden van leerlingen met leesproblemen en een (vermoeden van) dyslexie is op Dyslexie Centraal veel informatie te vinden bij de afdeling [Doen | Samenwerken bij EED](#). Hier vindt u onder andere een [infographic](#) voor de inrichting van de Ondersteuningsniveaus 1 tot en met 4 en de [Handreiking voor invulling van Ondersteuningsniveau 2 en 3 bij een vermoeden van EED](#).

Hieronder geven we mogelijkheden en adviezen voor aangepaste planning in toetsen en begeleiden die dit voorjaar ingezet kunnen worden.

Planning toetsen leerlingvolgsysteem voor alle leerlingen

In januari of februari staat doorgaans voor alle leerlingen het halfjaarlijks toetsmoment voor het leerlingvolgsysteem (LVS) gepland. Dit halfjaarlijkse toetsmoment wordt ook gebruikt voor de verplichte meetmomenten in het kader van het traject van onderwijs naar zorg bij vermoeden van EED. Voor de afname bij alle leerlingen van dit LVS toetsmoment in voorjaar 2021 geldt het volgende:

- **Toetsmoment:** uitgesteld toetsmoment, flexibel in te plannen, nadat de scholen weer geopend zijn - de M-versie van Cito LVS kan nog tot en met maart afgenomen worden – [zie ook de informatie over flexibel toetsen en bijbehorende normen](#).
- **Voorwaarde:** voorafgaand aan het LVS toetsmoment is ten minste 2 weken kwalitatief goed en in voldoende mate onderwijs gegeven, zie verder ook de informatie en aanbevelingen hiervoor van de toetsuitgevers, bijvoorbeeld van [Cito](#).
- **Interpretatie:** Houd bij de interpretatie van de toetsgegevens rekening met het daadwerkelijke onderwijsaanbod (fysiek en/of op afstand) en de kwaliteit van de geboden ondersteuning op ON2 en ON3.
- **Actie na toetsen:** bij lage scores voor lezen / spellen kan eventueel een (gesubsidieerd) traject voor intensivering van het leesonderwijs opgestart worden (zie Tips).

Toetsen van leerlingen met vermoeden van dyslexie

Voor leerlingen met leesproblemen en vermoeden van dyslexie geldt dat zij in de periode januari – februari 2021 hun 2^e of 3^e meetmoment zouden moeten hebben, waarna ofwel de intensieve periode op ON3 volgt ofwel een eventuele doorverwijzing naar de zorg.

Is de begeleiding van deze leerlingen in de voorafgaande periode op school en vervolgens op afstand van voldoende mate en kwaliteit geweest? Plan dan voor deze leerlingen dit meetmoment **zo snel mogelijk** in, zo nodig individueel, wacht **niet** tot een uitgesteld LVS meetmoment. Hiermee wordt het mogelijk om ook snel en adequaat vervolgacties in te zetten.

Hoofdmeting 3 - Gepland voor Jan-Feb 2021

Voor leerlingen met ernstige leesproblemen en vermoeden van EED die najaar 2020 de volledige intensieve periode op ON3 hebben gehad en voor wie in januari – februari 2021 toetsing voor het 3^e meetmoment gepland stond:

- **Toetsmoment:** zo snel mogelijk toetsen – zo nodig individueel, niet wachten op een eventueel uitgesteld algemeen toetsmoment voor alle leerlingen
- **Voorwaarde:** de intensieve ondersteuning op ON3 is in ieder geval tot aan de scholensluiting in december 2020 goed uitgevoerd en is na de kerstvakantie weer adequaat opgepakt.
- **Interpretatie:** Bij de interpretatie van de scores is het belangrijk niet alleen te kijken naar die derde E-scores maar vooral te bekijken of het handelen in het onderwijs adequaat is geweest, en of de scores van het derde meetmoment inderdaad aanwijzingen geven voor de hardnekkigheid van de lees/spellingproblemen.
- **Actie na toetsen:** bij 3^e E / V-min scores en onderbouwing van hardnekkigheid zo snel mogelijk leerlingdossier compleet maken en verwijzingstraject inzetten naar EED zorg, conform de gebruikelijke procedure.

Hoofdmeting 2 - Gepland voor Jan-Feb 2021 - Waarna start intensieve periode ON3

Voor leerlingen met leesproblemen voor wie in januari-februari het 2^e meetmoment gepland stond en voor wie bij een 2^e E / V-min-score vervolgens in voorjaar 2021 de intensieve periode op ON3 gepland moet worden:

- **Toetsmoment:** zo snel mogelijk toetsen – zo nodig individueel, niet wachten op uitgesteld halfjaarlijks algemeen toetsmoment voor alle leerlingen
- **Voorwaarde:** goed leesonderwijs op ON1 en de benodigde ondersteuning op ON2 is in ieder geval tot aan de scholensluiting in december 2020 goed uitgevoerd en is na de kerstvakantie weer adequaat opgepakt.
- **Actie na toetsen:** bij 2^e E / V-min-scores zo snel mogelijk starten met intensieve periode op ON3 – plan tenminste 2 x 10 weken in voor de periode tot aan de zomer.

Mogelijke scenario's voor toetsmomenten en begeleiding

We hebben een schema gemaakt met mogelijke scenario's voor toetsmomenten en de intensieve periode voor ondersteuning op ON3 voor voorjaar 2021. Deze is als bijlage opgenomen in dit document.

Wat te doen als tijdige toetsing of adequate ondersteuning niet goed is gelukt?

We beseffen goed dat aangepaste en tijdige toetsing en begeleiding niet altijd makkelijk te realiseren is in de huidige omstandigheden. Voor scholen is het echter belangrijk om verstandige keuzes te maken hierbij en in ieder geval de begeleiding niet helemaal stil te leggen.

Daarom gelden de volgende adviezen:

- Pak toetsing, onderwijs en ondersteuning na opening van de scholen weer zo goed mogelijk op
- Evalueer wat wel en niet gelukt is, en maak een realistisch plan voor het vervolg
- Maak bij onderwijs op afstand of hybride onderwijs gebruik van de praktische tips en aanbevelingen hiervoor (zie Tips)

- Gebruik het uitgestelde / verplaatste LVS toetsmoment als 2^e of 3^e hoofdmeting en bekijk daarna wat er mogelijk is voor het vervolg
- Houd bij de interpretatie van de toetsgegevens rekening met het daadwerkelijke aangeboden onderwijs (fysiek en/of op afstand) en de kwaliteit van de geboden ondersteuning op ON2 en ON3 (zie Tips)
- Maak gebruik van het overzicht waarin aangepaste planning van een aantal mogelijke scenario's voor het vervolg zijn weergegeven (zie bijlage)

Maak bij knelpunten hierin ook gebruik van de in uw regio aanwezige expertise (zie hieronder samenwerking onderwijs & zorg) om samen tot een passend plan van aanpak te komen. Stem daarbij nauwkeurig af met de ouders om tot een haalbaar plan te komen

Vanuit Dyslexie Centraal (alle partners) willen we graag met u meedenken over realistische en haalbare oplossingen. Neem hiervoor contact met ons op!

Algemeen advies - Samenwerking onderwijs & zorg

Het is belangrijk om er voor te zorgen dat alle leerlingen met lees- / spellingproblemen en / of (een vermoeden van) dyslexie de juiste ondersteuning krijgen. Tegelijkertijd moeten we er met elkaar voor waken dat de vergoede EED zorg niet overspoeld raakt door leerlingen die wel ernstige belemmeringen met lezen en spellen ervaren maar waarvan niet met zekerheid vastgesteld kan worden of het gaat om hardnekkige problemen of om de gevolgen van niet-adequate ondersteuning in de afgelopen periode.

Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid in onderwijs en zorg, die genomen moet worden in goede afstemming en samenwerking met elkaar. Hiervoor gelden de volgende adviezen:

- Maak gebruik van maatwerk passend bij de eigen regionale organisatie en afspraken.
- Bij knelpunten in het **onderwijs**: ga in overleg met poortwachter, zorgaanbieder, dyslexieteam van het samenwerkingsverband passend onderwijs, instellingen voor onderwijsadvies of andere betrokken organisaties die in de regio aanwezig zijn.
- Bij knelpunten in de **zorg**: ga in overleg met de school, dyslexieteam van het samenwerkingsverband passend onderwijs, poortwachter en de gemeente.
- Probeer in samenwerking met onderwijsadvies en zorg tot een passende oplossing voor knelpunten te komen; maak daarbij gebruik van de afspraken en regelingen die hiervoor zijn opgesteld tussen gemeenten, samenwerkingsverbanden en behandelaars. Zie hiervoor ook de [Handreiking Samenwerken bij EED voor samenwerkingsverbanden en gemeenten](#) en [Handreiking NKD | Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie](#)
- 'beredeneerd afwijken' van de standaardprocedure is mogelijk mits op verantwoorde wijze, dat wil zeggen op basis van duidelijke argumenten en onderbouwing vanuit professionele expertise en daarbij ook passend bij de eigen regionale organisatie en afspraken

Hulp nodig? Neem contact op met Dyslexie Centraal

Wij realiseren ons dat u en uw collega's voor grote uitdagingen staan. Het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie wil u hier graag bij helpen. Maak gebruik van de Dyslexie Centraal Advieslijn bij vragen rondom toetsing en begeleiding van

kinderen met leesproblemen of vermoeden van dyslexie. Wij denken graag met u mee!

De Dyslexie Centraal Advieslijn

We zijn telefonisch te bereiken op telefoonnummer 024 -382 3233. U kunt uw vraag ook mailen naar info@dyslexiecentraal.nl.

In Dyslexie Centraal werken de volgende partnerorganisaties samen:

Tips

Praktische tips en aanbevelingen voor onderwijs en begeleiding op afstand

Praktische tips en aanbevelingen voor de begeleiding van leerlingen met leesproblemen en (vermoeden van) dyslexie in deze periode van onderwijs op afstand of hybride onderwijs zijn te vinden op de website van [Dyslexie Centraal](#), bij de doelgroep-knoppen voor [Basisonderwijs](#), [Ouders](#) en [Samenwerking Onderwijs en Zorg](#). Onze pagina over [goed leesonderwijs op afstand](#) bevat meer tips en informatie. Zie verder ook de website van [Les op afstand](#).

Datamonitoring

Maak voor datamonitoring gebruik van de tabellen voor de verschillende scenario's (zie de tabellen voor najaar 2020 of voorjaar 2021) om vanuit onderwijs en zorg elkaar goed op de hoogte te houden van te verwachten aantallen leerlingen en eventuele verschuivingen daarbij in de verschillende fasen van het traject van onderwijs naar zorg en terug. Deel uw overzichten ook met Dyslexie Centraal zodat we een goed landelijk overzicht krijgen en daardoor passende informatie en adviezen kunnen geven. Neem bij vragen of gewenst advies hierover [contact](#) op met Dyslexie Centraal, via mail of telefoon.

Subsidieregeling voor intensivering leesonderwijs

Wanneer uit de opbrengsten bij de LVS meting blijkt dat de ontwikkeling op groepsniveau of individueel niveau minder groot is dan gewenst/verwacht dan kan intensiveren van het leesonderwijs wenselijk zijn, met eventueel hulp van onderwijsondersteuning of zorg. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van een [subsidieregeling](#). Veel onderwijsondersteuners en zorgaanbieders hebben hier een aanbod voor ontwikkeld.

Interpretatie van toetsresultaten en zicht op mate en kwaliteit van ON3

Bij de interpretatie van de toetsresultaten is de centrale vraag of voldoende duidelijk wordt of de derde E-score wijst op hardnekkigheid of toch op een onvoldoende adequaat uitgevoerd aanbod op ON3. Goed zicht op de mate en kwaliteit van de daadwerkelijk geboden ondersteuning op ON3 is van belang om tot een zuivere beoordeling van de hardnekkigheid te kunnen komen.

Bij twijfels hierover of onvoldoende zicht hierop kan de school het beste contact opnemen met de poortwachter en/of zorgaanbieder. Bepaal in onderling overleg of het wenselijk is de periode van ON3 te verlengen en bied dan alsnog ON3 in voldoende mate en van voldoende kwaliteit aan (zie [Handreiking voor invulling van ON2 en 3](#)). Bekijk ook samen wat de mogelijkheden zijn in de eigen regio voor hulp bij knelpunten in de invulling van ON3.

Bijlage: Mogelijke scenario's voor toetsmomenten en de intensieve periode voor ondersteuning op ON3 voor voorjaar 2021

Door het opschuiven van toetsmomenten en eventueel ook inhalen van een deel of de volledige interventieperiode ON3 op school komt het voor sommige leerlingen er als volgt uit te zien. Onder de tabel volgt een toelichting.

Voorbeeld	Gemist / ontbrekend	Inhalen	Vervolgacties	
Voorbeeld Leerling A	Hoofdmeting 3 jan-feb 2021	Hoofdmeting 3 Zo spoedig mogelijk, individueel in februari 2021 M-normen LVS OF:	Leerlingdossier naar poortwachter, aanmelden voor EED zorg: feb-maart 2021	
		Hoofdmeting 3 bij LVS toetsing op school maart 2021 M-normen LVS	Leerlingdossier naar poortwachter, aanmelden voor EED zorg: april 2021	
Voorbeeld Leerling B	Deel intensieve periode ON3 (10-12 wk)	Deel 2 intensieve periode ON3 10-12 wk Voorjaar 2021 maart – juni 2021	Hoofdmeting 3 bij LVS toetsing op school juni 2021 E-normen LVS	Leerlingdossier naar poortwachter, aanmelden voor EED zorg juli 2021
Voorbeeld	Gemist / ontbrekend	Inhalen	Vervolgacties	

Voorbeeld Leerling C	Volledige intensieve periode ON3 (2 x 10-12 wk)	Intensieve periode ON3 2 x 10-12 wk Voorjaar 2021 + najaar 2021 maart – juni 2021 sep – nov 2021	Evt tussenmeting bij LVS toetsing op school juni 2021 E--normen LVS	Hoofdmeting 3 Individueel november 2021 B-normen LVS	Leerlingdossier naar poortwachter, aanmelden voor EED zorg: nov-dec 2021	
Voorbeeld Leerling D	Hoofdmeting 2 jan-feb 2021	Hoofdmeting 2 Zo spoedig mogelijk, individueel in februari 2021 M-normen LVS	Intensieve periode ON3 2 x 10-12 wk Voorjaar 2021 feb – juli 2021	Evt tussenmeting april 2021 E-normen LVS	Hoofdmeting 3 Bij LVS toetsing op school of individueel juli 2021 E-normen LVS	Leerlingdossier naar poortwachter, aanmelden voor EED zorg: juli-aug 2021
		OF:				
		Hoofdmeting 2 bij LVS toetsing op school maart 2021 M-normen LVS	Intensieve periode ON3 2 x 10-12 wk Voorjaar 2021 + najaar 2021 april –juni 2021 sep – nov 2021	Evt tussenmeting Bij LVS toetsing op school juni 2021 E-normen LVS	Hoofdmeting 3 individueel november 2021 B-normen LVS	Leerlingdossier naar poortwachter, aanmelden voor EED zorg: nov-dec 2021

Leerling A: Was Hoofdmeting 3 in januari of februari gepland, maar door de lock down nog niet afgenomen, en is de intensieve periode op ON3 in de voorafgaande periode in voldoende mate en kwaliteit verlopen? Plan dan Hoofdmeting 3 zo snel mogelijk in. Hiervoor bestaan twee mogelijkheden: met een individuele afspraak OF anders gekoppeld aan de uitgestelde LVS toetsing op school. Maak hierbij gebruik van de bijbehorende normen en interpreteer de toetsscores verstandig. Overleg zonodig over de interpretatie van de toetsscores met de poortwachter of zorgaanbieder. Zo snel mogelijk hierna kan het leerlingdossier doorgezonden worden voor controle door poortwachter en doorverwijzing naar EED zorg.

Leerling B: Is een deel van de intensieve periode op ON3 (bijv 10-12 weken) niet in voldoende mate en kwaliteit verlopen? Haal in het voorjaar van 2021 dit deel van de intensieve periode dan in. Toets voor Hoofdmeting 3 in juni, maak hierbij gebruik van de bijbehorende normen en interpreteer de toetsscores verstandig. Overleg zonodig over de interpretatie van de toetsscores met de poortwachter of zorgaanbieder. Zo snel mogelijk hierna kan het leerlingdossier doorgezonden worden voor controle door poortwachter en doorverwijzing naar EED zorg.

Leerling C: Is de volledige intensieve periode op ON3 (bijv 2 x 10-12 weken) niet in voldoende mate en kwaliteit verlopen? Haal de volledige intensieve periode van 2 x 10-12 weken dan in, met een deel in voorjaar 2021 en een deel in najaar 2021. Gebruik eventueel het LVS toetsmoment in juni als tussenmeting. Start na de zomer het tweede deel van de intensieve periode weer op. Toets voor Hoofdmeting 3 in november, gebruik hiervoor de bijbehorende normen en interpreteer de toetsscores verstandig. Overleg zonodig over de interpretatie van de toetsscores met de poortwachter of zorgaanbieder. Zo snel mogelijk hierna kan het leerlingdossier doorgezonden worden voor controle door poortwachter en doorverwijzing naar EED zorg.

Leerling D: Was Hoofdmeting 2 in januari of februari gepland, maar door de lock down nog niet afgenomen, en is onderwijs en ondersteuning op ON2 in de voorafgaande periode in voldoende mate en kwaliteit verlopen? Plan dan Hoofdmeting 2 zo snel mogelijk in. Hiervoor bestaan twee mogelijkheden: met een individuele afspraak OF anders gekoppeld aan de uitgestelde LVS toetsing op school. Maak hierbij gebruik van de bijbehorende normen en interpreteer de toetsscores verstandig. Plan zo snel mogelijk hierna de intensieve periode in. Als Hoofdmeting 2 nog in februari afgenomen wordt, zou de intensieve periode in sommige gevallen nog volledig voor de zomer kunnen plaatsvinden. Bij toetsing gekoppeld aan het uitgestelde LVS moment, bijvoorbeeld in maart, zal het tweede deel van de intensieve periode in het najaar vallen. Toets voor Hoofdmeting 3 in juli, gekoppeld aan een LVS toetsmoment als dat in juli valt of anders individueel een paar weken na het LVS toetsmoment. In het andere scenario voor deze leerling valt Hoofdmeting 3 in november. Gebruik in beide gevallen de juiste bijbehorende normen en interpreteer de toetsscores verstandig. Overleg zonodig over de interpretatie van de toetsscores met de poortwachter of zorgaanbieder. Zo snel mogelijk hierna kan het leerlingdossier doorgezonden worden voor controle door poortwachter en doorverwijzing naar EED zorg.

Dit is een uitgave van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie, via het online platform Dyslexie Centraal.

